

Viðhalds- og rekstrardýpkanir Faxaflóahafna 2019-2023

Ákvörðun um matsskyldu

1 INNGANGUR

Þann 21. júní 2018 barst Skipulagsstofnun tilkynning frá Faxaflóahöfnum um fyrirhugaða viðhalds- og rekstrardýpkan 2019-2023 í Reykjavík samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, sbr. lið 2.03 í 1. viðauka laganna. Skipulagsstofnun leitaði umsagna Reykjavíkurborgar, Fiskistofu, Hafrannsóknastofnunar, Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur, Minjastofnunar Íslands, Orkustofnunar, Samgöngustofu og Umhverfisstofnunar.

Gögn lögð fram:

Tilkynning til Skipulagsstofnunar: Viðhalds- og rekstrardýpkan Faxaflóahafna árin 2019-2023. Mat á umhverfisáhrifum - fyrirspurn um matsskyldu. Faxaflóahafnir og Mannvit, júní 2018.

Umsagnir um tilkynninguna bárust frá:

- Reykjavíkurborg, umhverfis og skipulagssviði með bréfum dags. 6. júlí 2018 og 17. ágúst 2018.
- Fiskistofu með bréfi dags. 10. ágúst 2018.
- Hafrannsóknastofnun með bréfi dags. 6. september 2018.
- Heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur með bréfi dags. 2. júlí 2018 og tölvupósti dags. 21. ágúst 2018.
- Minjastofnun Íslands með bréfi dags. 11. júlí 2018.
- Orkustofnun með bréfi dags. 29. ágúst 2018.
- Samgöngustofu með bréfi dags. 9. júlí 2018.
- Umhverfisstofnun með bréfi dags. 4. júlí 2018.

Frekari upplýsingar bárust frá framkvæmdaraðila með bréfum dags. 20. júlí, 20. ágúst, 10., 14. og 18. september og tölvupóstum 15. október, 19. nóvember og 17. desember 2018.

2 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að á árunum 2019-2023 séu áætlaðar dýpkanir til að viðhalda höfnum í Reykjavík til næstu ára og séu þær fyrst og fremst tengdar komum stærri og djúpristari skipa, m.a. skemmtiferðaskipa, þar sem nægjanlegt dýpi í aðsiglingu og viðlegu verði að vera til staðar. Enn fremur er bent á að í smíðum séu ný gámaskip á vegum Eimskips sem muni leggjast að nýjum hafnarbakka utan Klepps en stefnt sé á að ljúka byggingu hans sumarið 2019. Þá séu gámaskip Samskipa að kenna botns í aðsiglingu að Vogabakka. Nauðsynlegt sé einnig að yfirfara og lagfæra dýpi á nokkrum stöðum í viðlegum í Gömlu höfninni.

Áform framkvæmdaraðila hafa tekið töluverðum breytingum á meðan málsmeðferð stóð yfir. Upphafleg áform fólust í því að dýpka átti við Sundahöfn, í Gömlu höfninni og innsiglingu að höfn við Ártúnshöfða. Þá var jafnframt fyrirhugað að nýta dýpkunarefni að mestu í landfyllingar. Í kjölfar umsagna sem bárust var horfið frá því að dýpka innsiglingu við Ártúnshöfða ásamt því að ekki er lengur áætlað að nota dýpkunarefni í landfyllingar. Í umsögnum komu meðal annars fram ábendingar um hættu á menguðu seti á dýpkunarsvæði við Ártúnshöfða sem og að óvissa væri um möguleika á að nota dýpkunarefni í landfyllingar.

Í ákvörðun þessari er fjallað um dýpkun á botni í Sundahöfn og Gömlu höfninni. Áætlað er að úr Sundahöfn komi 120.000 m³ af dýpkunarefni og úr Gömlu höfninni um 20.000 m³. Fyrirhugað er að varpa efninu í hafið austan Engeyjar, í gamla námu. Farið hafa fram mælingar á mengunarástandi lausra setlaga á Sundahafnarsvæði. Eingöngu verður dýpkað á svæðum þar sem dýpkunarefni fellur í flokka 1-3 með tilliti til styrks mengandi efna sbr. leiðbeinandi reglur Umhverfisstofnunar um meðferð dýpkunarefnis.

Í umsögn umhverfis- og skipulagssviðs Reykjavíkurborgar segir að áætluð 140.000 m³ losun við Engey sé lítil miðað við það magn sem hafi þegar verið losað þar. Þó fylgi ekki í tilkynningu framkvæmdaraðila hversu mikið magn losunarstaðurinn þoli og að erfitt sé að leggja mat á umhverfisáhrif þess að losa efni þar.

Í frekari svörum framkvæmdaraðila kemur fram að fyrir liggja dýptarmælingar og skilgreindar afmarkanir á losunarsvæði austan Engeyjar og að rými til losunar við Engey sé meira en tvöfalt stærra en þörf er á fyrir það magn sem hér sé til umfjöllunar eða um 300.000 m³.

Í umsögn Hafrannsóknastofnunar er bent á að með þeirri losun sem fyrirhuguð framkvæmd felur í sér sé heildarmagn losunar við við Engey frá árinu 2005 rúmlega 1.000.000 m³. Það væri fróðlegt að skoða botninn austan Engeyjar með fjölgeislamæli. Slíkar mælingar gætu gefið gagnlegar upplýsingar um námurnar sem losað sé í.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að Sjómælingarsvið Landhelgisgæslunnar hafi dýptarmælt reglulega allt losunarsvæði austan Engeyjar á undanförunum árum. Á grundvelli mælinga hafa verið gefin út kort af losunarsvæði. Samkvæmt slíku korti dagsettu í mars 2017 sé flatarmál skilgreinds losunarrýmis áætlað um 105.000 m² og áætlað rúmmál þess 335.000 m³.

3 UMHVERFISÁHRIF

Fram kemur í greinargerð framkvæmdaraðila að dýpkanir fari fram innan hafna í fullri starfsemi og að framkvæmdasvæði sé þegar raskað vegna fyrri framkvæmda. Framkvæmdaraðili telji að fyrirhugaðar dýpkunarframkvæmdir hafi óveruleg áhrif á lífríki. Engin verndarákvæði eigi við um svæðið en gæta þurfi varúðar varðandi tímasetningar með tilliti til farleiða laxfiska en með því að halda framkvæmdum við Vogabakka utan þess tíma sem laxfiskar gangi úr og í Elliðaár sé unnt að halda áhrifum á þá í lágmarki.

Í umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að stofnunin telji ekki líklegt að framkvæmdin komi til með að hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Í umsögn Orkustofnunar kemur fram að stofnuninni hafi borist upplýsingar um að vart hafi orðið við aukið magn fínafna á efnistökusvæði Björgunar ehf. austan Engeyjar sem sé rétt norðan við losunarsvæði við Engey. Að mati Orkustofnunar þurfi að kanna hvort fínafni séu farin að valda óæskilegum breytingum á efniseiginleikum á því efnistökusvæði, og hvort ástæða sé til að vakta flæði þeirra inn á efnistökusvæðið. Skoða þurfi hvort of stutt sé á milli losunarsvæðis og efnistökusvæðis.

Í umsögn Fiskistofu segir að stofnunin hafi fyrst og fremst horft til mögulegra áhrifa efnistöku við Ártúnshöfða, sem framkvæmdaraðili féll frá síðar í ferlinu, vegna áhrifa á far laxfiska. Í umsögninni er vísað til rannsóknar Hafrannsóknastofnunar á farleið laxaseiða úr Elliðaánum. Niðurstöður þeirrar rannsóknar sýni að laxaseiði dvelji í skamman tíma á fyrirhuguðu framkvæmasvæði og að það væri ólíklegt að svæðið skipti máli varðandi fæðuöflun fyrir seiðin.

4 SKIPULAG OG LEYFI

Framkvæmdin er háð framkvæmdaleyfi Reykjavíkurborgar samkvæmt skipulagslögum og reglugerð um framkvæmdaleyfi vegna dýpkunar innan netlaga. Þá er framkvæmdin háð leyfi Orkustofnunar til töku efnis utan netlaga sbr. lög um eignarrétt íslenska ríkisins að auðlindum hafsbotnsins. Einnig leyfi Umhverfisstofnunar vegna varps í hafið í samræmi við lög um varnir gegn mengun hafs og stranda.

5 NIÐURSTAÐA

Um er að ræða dýpkanir til að viðhalda höfnum í Reykjavík til næstu ára, meðal annars tengt stærri og djúpristari skipum. Yfirfara á og lagfæra dýpi á nokkrum stöðum í viðlegum í Gömlu höfninni ásamt því að dýpka á í Sundahöfn.

Dýpkunarefni sem til fellur við þá framkvæmd sem hér er til umfjöllunar, það er dýpkun í Gömlu höfninni um 20.000 m³ og í Sundahöfn um 120.000 m³ á árunum 2019-2023, verður losað í sjó í gamla námu austan Engeyjar þar sem efni hefur verið losað frá árinu 2005. Eingöngu verður dýpkað á svæðum þar sem styrkur mengunarefna fellur í flokka 1-3 sbr. leiðbeiningar Umhverfisstofnunar um meðferð dýpkunarefnis.

Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 2.03 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.

Eðli og staðsetning framkvæmdar og eiginleikar hugsanlegra áhrifa

Við mat á því hvort tilkynningarskyld framkvæmd skuli háð umhverfismati skal taka mið af eðli hennar, meðal annars umfangi framkvæmdar og mengun, sbr. 1. tl. 2. viðauka laga nr. 106/2000. Jafnframt ber að taka mið af staðsetningu framkvæmdar með hliðsjón af því hversu viðkvæm þau svæði eru sem líklegt er að framkvæmd hafi áhrif á, meðal annars með tilliti til álagspols náttúrunnar, sbr. 2. tl. 2. viðauka sömu laga. Þá ber að taka mið af eiginleikum hugsanlegra áhrifa framkvæmdar, meðal annars með tilliti til stærðar og fjölbreytileika áhrifa og til þess hverjar líkur eru á áhrifum, sbr. 3. tl. 2. viðauka laganna. Umfang fyrirhugaðar framkvæmdar er töluvert en magn dýpkunarefnis er áætlað um 140.000 m³. Fyrirhuguð dýpkunarsvæði eru á röskuðum svæðum innan hafna og verður efni losað í gamla námu sem talin er rúma talsvert meira efni en fyrirhugað er að losa. Rask vegna framkvæmda verður bundið við svæði sem þegar hefur verið raskað.

Að mati Skipulagsstofnunar felast hugsanleg umhverfisáhrif fyrirhugaðra framkvæmda fyrst og fremst í hættu á að menguðu seti verði dælt upp og varpað í hafið. Framkvæmdaraðili hefur lagt fram upplýsingar um áformaða tilhögun framkvæmda. Fyrir liggur að mengun setlaga á Sundahafnasvæði hefur verið rannsökuð og að eingöngu er fyrirhugað að dýpka á svæðum þar sem styrkur mengunarefna fellur í flokka 1-3 sbr. leiðbeiningar Umhverfisstofnunar um meðferð dýpkunarefnis. Ekki er því talið líklegt að varp dýpkunarefnisins í hafið muni hafa neikvæð áhrif á vistkerfi sjávar.

Ekki er útilokað að dýpkunarframkvæmdir við Vogabakka geti haft áhrif á göngu laxa í og úr Elliðaám. Líkur á því eru þó ekki miklar og með því að framkvæma utan göngutíma laxa ætti að vera hægt að lágmarka þau áhrif. Skipulagsstofnun telur tilefni að skilgreina leyfilegan framkvæmdatíma við Vogabakka í starfsleyfi með tilliti til göngutíma laxa í og úr Elliðaám.

Efnislosun við Engey kann að hafa áhrif á efnistökusvæði á hafsbotni í nágrenni losunarsvæðis, sbr. umsögn Orkustofnunar. Því er mögulegt að framkvæmdin hafi áhrif á fyrirhugaða auðlindanýtingu.

Skipulagsstofnun telur að þættir sem falla undir eðli og staðsetningu framkvæmdarinnar og eiginleika hugsanlegra áhrifa kalli ekki á að framkvæmdin undirgangist mat á umhverfisáhrifum.

Ákvörðunarorð

Á grundvelli fyrirbyggjandi gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhuguð framkvæmd sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, sbr. þau viðmið sem tilgreind eru í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum. Því skal framkvæmdin ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Samkvæmt 14. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum má kæra ákvörðunina til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 18. febrúar 2019.

Reykjavík, 16. janúar 2019

Jakob Gunnarsson

Egill Þórarinnsson